

Krynica

ŠALTINIS

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 25 (734).

Cana 10 ct.

VILNIA, 29.III.1940 h.

Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.

Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2,
tel. 28-32

Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

Kala spraŭ relihijnych

(Refleksyi pašla rekolekcyjaŭ)

Daviedaŭšysia, što majuć adbycca rekolekcyi ŭ biełarusau katalikoŭ i ŭ biełarusau pravasłaŭnych, ja rašyŭ pabyvać na adnych i na druhich. Rašyŭ pabyvać na ich nia tolki dzieła asabistaj duchovaj karyści, ale tak-ža i dzieła bližejšaha prastudyjavańnia biełaruskaj relihijnaj spravy ŭ Vilni. Chto ja — katalik ci pravasłaŭny — tut nie skažu. Skažu tolki adno, što relihijnaje žyćcio mianie cikavić nia tolki teoretyčna, ale i praktyčna i što ja dobra baču i razumieju ŭsiu trahičnaść relihijnaha žyćcia siarod biełarusau.

Ja skazaŭ, što pabyvaŭ na rekolekcyjach. Maŭčyma, što dla mnohich, asabliva dla pravasłaŭnych, hetaje slova nia susim zrazumieła je. Tłumaču jaho: heta, prosta havoračy, pryhatavańnie da spoviedzi i da św. Pryčaścia, da św. Komunii. Voš-ža na hetych pryhatavańniach, karystajučysia z taho, što choć jany adbyvalisia ŭ tyja samyja dni jak u vadnych biełarusau, tak i ŭ druhich, ale ŭ roznych hadzinach, pabyvać mnie ŭdałosia i tut i tam. Ŭražańnie vynies ja dadatnaje i budu juče. Ale nie ab hetym chaču tut skazać niekalki sloŭ, a ab tym usim, jak i ŭ jakich abstavinach henyja rekolekcyi adbyvalisia i ab čym heta ŭsio świedčyła.

Voš-ža ŭsio heta świedčyła ab sapraŭdy ciażkim i vysoka nienormalnym pałažeńni ŭ nas biełaruskaha relihijnaha žyćcia. Hledziačy na heta ŭsio, zdajecca časami, što žyviom byccam dzie na misijach, siarod pahana, dzie dumkaj Chrystovaj nihto nia cikavicca i nikoha jana nie abchodzie.

Usia nienormalnaść biełaruskaha relihijnaha žyćcia

prad usim u tym, što biełarusy, jak kataliki tak i pravasłaŭnyja, nia majučy biežstaronna, i pa chryścijansku prychilna da siabie nastrojaj kaścielnaj i carkoŭnaj arhanizacyi na padstavach blizkich sabie i, što z hetaha vynikaje, nia majučy praznačanych dla siabie ani šviatyniaŭ, ani šviataroŭ, nia majuć maŭčymaści narmalna i pamysna ražvivać i arhanizavać svajo relihijnaje žyćcio. Jasna ja heta pabačyŭ, hledziačy na henyja rekolekcyi.

Prad usim, skolki biełaruskim duchoŭnik — katalicki ci pravasłaŭny — musić nabiehać, namučycca, nanervavacca, pokul henyja rekolekcyi naładzie, bo nia majučy svajej šviatyni, musić dahavarycca z niejkim haspadarom, atrymać jaho zrodu, znajšci volny i dla siabie i dla jaho čas i h.d.

I tak duchoŭnik katalicki, jak zaŭsiody, naładziŭ svaje rekolekcyi ŭ litoŭskim kaściele św. Mikałaja. Mieŭ na heta adnu nia susim dahodnuju hadzinu, bo lepšaja hadzina była zaniata haspadarami: adbyvali rekolekcyi litoŭskija palicyjanty. Pieršyja dni ŭsio jšto hładka: adny kančali, druhija pačynali, a na astatni, treci dzień, palicyjanty nie pašpieli skončyć, jak nadyjšli biełarusy. Siarod biełarusau zamiašańnie, ździuleńnie i pytańnie: jak heta budzie? — Niejak budzie — kazaŭ biełaruskim duchoŭnik: — ličviny spaviadajuca, a my budziem havaryć navuku, chiba-ž im duža nie pieraskodzim. — I sapraŭdy vyjšla hładka: litoŭskija palicyjanty nia tolki što nie pakazali biełarusam svajho niezdavoleńnia, ale mnohija zusim pavažna słučnali biełaruskaj navuki.

Biełaruskij Vialikdzień 1940 h. u Vilni

Chaj nie padumaje chto, što adbiraju ad inšych nacyjaŭ prava nazyvać Vialikdzień šviatam svaim; biełaruskim-ža nazvaju jaho dzieła taho tolki, kab raskazać tut koratka ab tym, jak sioletni Vialikdzień šviatkaŭali vilenskija biełarusy.

Nieviasiołyja padziei ŭ biełaruskim nacyjanalnym žyćci za apošni dziesiatok z lišnim hadoŭ zrabili toje, što žyćcio heta ŭ paru šviatočnych feryjaŭ byccam zamirała, a prynamsia nie prajaŭlałasja ničym navonki. Sioletni Vialikdzień zaznačyŭsia jak zvarot u hetym sensie na lepšaje. Pieršym najaŭnym znakom hetaha bylo

Nabaženstva ŭ kaściele,

jakoje sioleta na šviata nie pierapyniałasja. Akramia relihijnaha značeńnia hetaha momentu, mieŭ jon značeńnie tak-ža hramadzkae i — tavaryskae.

Ale ŭsioždyki biełarusy čulisia, što jany ŭ haściach i maŭčyma haspadarom robić prykraść. I heta stałasja pamima najlepšaj voli probaršča litoŭskaha kaścioła ks. Čybirasa, jaki zaŭsiody biełarusam idzie na spatkańnie.

I hetak „ciesna“ vilenskimi biełarusam katalikom tady, kali ŭ Vilni nie adzin kaścioł dasłoŭna staić pusty, jak napr. kaścioł św. Hanny, ab jaki ŭžo niekalki hadoŭ starajuca biełarusy i ničoha nia vychodzie, bo arcybiskup Jałbżykoŭski nia tolki što nia dumaje praznačyć henaha susim volnaha i pustujučaha kaścioła biełarusam — katalikom na parafijalny kaścioł, ale navat i malicca tudy puścić biełarusau nia choča.

Nia mienš „aryhinalna“ adbyvali svaje rekolekcyi, svajo havieńnie i biełarusy pravasłaŭnyja. Pravasłaŭny duchoŭnik musiŭ tak-ža niamala nabiehać i napracavacca, pokul „zdabyŭ“ sabie carkvu dla hetaj spravy.

Druhim važnym zdareńniem z sioletnich Vialikodnych šviataŭ u Vilni treba zaličyć koncert biełaruskaj pieśni i radiopieradaču „Biełaruskich vałačobnikaŭ“.

Kancert Biełaruskaj pieśni,

razam z sceničnym abrazom J. Kupały „Na Papasie“, ładžany 25-ha sakavika siol. ŭ Vialikodny paniadzielak, źmiestam svaim, značeńniem i vykanańniem vyjšaŭ daloka paza ramy zvyčajnych u dziejnaści Biełaruskaha Centru „niadzielnikaŭ“. Acaniła heta i hramadźanstva, jakoje zapoŭniła vahromnistuju zalu III-aj Džiaržaŭnaj chłapcoŭskaj himnazii. Kab pryjšoŭšym u paru na koncert dać maŭčymaści prasluchać i ŭspomnieņu ŭžo biełaruskuju radiopieradaču, jakaja pačynalasja dakładna a tej-ža samaj hadzinie, što i sam Kancert, h. zn. a hadz. 19-aj, — u zali Kancertu byŭ

Karystajučy z prychilnaści i zrazumieńnia patreby šviašč. Dzičkoŭskaha, pravasłaŭnyja rekolekcyi adbyvalisia ŭ Piatnickaj carkoŭcy. Pryjemna, pavažna i tut usio adbyłosia. Maleńkaja, utulnaja, poŭnaja histaryčnych uspaminaŭ carkoŭka spryjała malelnamu nastroju pravasłaŭnych biełarusau. Ale j heta bylo „ŭ haściach“ i prypadkova. I heta tady, kali dasłoŭna pustujučych cerkvaŭ u Vilni pad dastatkam.

Slovam, hetak vyhladali biełaruskija rekolekcyi, biełaruskaje havieńnie. Ŭsio niedaskazanaje ab hetym daskažuć sabie sami čytačy i niachaj ab usim hetym vyrabiać sabie svoj ŭłasny sud: i ab samym pałažeńni biełaruskaha chryścijanskaha žyćcia, i ab adnosinach da jaho tych usich „chryścijan“, ad jakich henaje biełaruskaje žyćcio zaleža, i ab tym, dzie šukać hałoŭnaj pryčyny sučasnaj biazbožnaści.

K. Miłanovič.

pastaŭleny radiopryjomnik. Pragrama samaha koncertu składaŭsia blizu vyklučna z biełaruskich narodnych pieśniaŭ u apracoŭcy Koŭca, Hałkoŭska-ha, Hrečeninava, Jeŭca, Kazury i inš. Źpiewali Miešany i Źanocki Chory Biel. Centru pad kir. P. Rodzieviča i O. Fiodaravaj. Abodva Chory i ichnyja kiraŭniki pakazali, što intensyŭna pracujuć, kab dla biełaruskaj pieśni zaniać naleŭnaje miesca. Z novych, dahetul nikoli ŭ Vilni niešpiavanych numaroŭ treba zaznać narodnuju pieśniu „Homan“ u apracoŭcy Pncava a vykananuju Miešanym Chorom, a tak-ža dŭvie novanapisanyja prafesaram Hałkoŭskim Źartaŭlivyja pieśni: „Na hary kamary, a ŭ dalinie husi“ (narodnaja) i „Siadzić miadźviedź na kałodzie“ (tekst narodny, muzyka Hałkoŭska-ha), vykananuja solistkaj hram-kaj Füh. Kordzik, z akampanjamentam samaha Aŭtora. Niazvyčajna horača pryniała zala narodnuju pieśniu „Łuham, łuham zielanieńkim“, u apracoŭcy praf. A. Koŭca, a vykananuju tym-ža Miešanym Chorom, a tak-ža rad pieśniaŭ vykananych Chorom Źanockim Da čeści Źanockaha Choru treba zalić tak-ža jahonuju dbajnaść ab biełaruskiju nacyjanalnuju vopratku: uvieš Chor, z rehientkaj na čale, vystupili ŭ pryhoŭnych nacyjanalnych kaściumach. — Cełaść koncertu na ŭsich prysutnych pakinuła jak najlepšaje ŭraŭnanie, choć niekatoryja pasobnyja numary i mahli mieć bolš finezii; adnosiłasia heta pierad usim da Choru Miešana-ha, jak bolš mnohaličnaha (bolš 40 asob), i značna paźniej papačušaha pracavać.

U abrazok „Na Papasie“, jak hladzielniki zrazumieli, najbolš ułaŭy duŭy viedamy biełaruski mastak Piotra Siarhijevič, jaki zaprajektavaŭ i vykanaŭ wielmi pryhoŭuju dekoracyju. Z adčućciom svaje roli igraŭ *nieznajomy* (Zenon Rodzievič), čaho nia možna skazać ab rešcie aktoraŭ. Urešcie što da samaha reŭzysera: trudna zhadzicca, kab kiravany im chor, zamiešć być *recham* napievu *nieznajomaha*,

hudzieŭ cely čas forte, u dadatak — z akompanjamentam fortepijana (hluchaja noč, les!).

Nad usim panavała adnak hlybokaja symbolika abraza, vyšnienaja i začaravanaja na vieki biazsmiertnym hienijem paeta. Pramaŭlaje heta symbolika da duŭy biełarusy zaŭsiady, a asabliva štohod 25 sakavika.

„Biełaruskija Vatačobniki“ heta tema radio-pieradačy, jakaja, jak uŭžo ŭspaminalaŭsia, pieradavałasia z Vilenskaha radiofonu. Aŭtoram hetaha sloŭna-muzyčnaha abrazka jość viedamy ŭ Vilni lekar-biełarus Dr. Jazep Malecki, jaki tak-ža papiaredziŭ radiopieradaču ŭstupnym slovom. Učascie ŭ radiopieradačy prymali: Jury Monvid, Zofija Jackievičanka, Raisa Šafarevičanka, Viktor Roŭda, Źmitrok Rulinski i vučar Vajevudski, a tak-ža Miešany Chor Biełaruskaha Centru ŭ Ličvie pad kir. P. Rodzieviča. Radiopieradača tryvała paŭhadziny i koŭny sluchač byŭ joŭ wielmi zdavoleny, a bolš čym peŭna, što čakaje pačuć z Vilenskaha radiofonu padobnyja pieradačy časciej. Tak, sapraŭdy jany patrebnyja, a sami biełarusy pakazali, što takija pastanoŭki rabieć patrapiać.

Miŭaj urešcie niespadzieŭkaj, dla školnaj biełaruskaj moładzi było

Čyrvonaje Jaječka,

sarhanizavanaje ŭ zali Biełaruskaj Prohimnazii na treci dzień šviata, h zn. ŭ aŭtorak 26 sakavika. Na pragramu hetaha šviatkavańnia zlaŭylisia adpaviednija pramovy prafesara Biełaruskaj Himnazii Jegiera i dyrektara ks. A. Stankieviča, deklamacyi, muzyčnaja časć, pačastunak i hulni. Muzyčnuju časć zapoŭniŭ koncert na skrypcy taho-ŭ prafesara Jegiera z akompanjamentam pianina. Vykanany byli: Baletnaja fantazija (Fantasie-Ballet) — Beriot'a, Mryja (Träumerei) — Schuman'a, Gavotte — Mozarta i Canzonetta — Ambrosio. — Udałaha vykanalnika hetaha koncertu wielmi ŭvažna prasluchała aŭdytoryja, ciešna zapoŭnienaja vučniami, ichnymi tavaryšami, bačkami i

Biełaruskaja opera „Dryhva“

Z apošniaha numaru (23-24) „Krynicy“ šmat možna było cikavaŭ daŭiedacca ab biełaruskaj pieśni i muzycy. Asabliva cikava było pračytać recenzii ab biełaruskich operach „Michaš Padhorny“ i „Kvietka ščasčia“, jakich my ŭ Vilni nia čuli i nia bačyli. Henyja recenzii, jak i sam numar „Krynicy“ pryšviačany bieł. pieśni i muzycy, prypomniŭ mnie recenziju z biełaruskaje opery „Dryhva“, jakuju trapilaŭsia pračytać u časapisie „Советское Искусство“ (№ 71 (651) z 29.IX.1939). Dumaju, što čytačy cikaviacca tak sama i operaj „Dryhva“ i dzieła taho pastarajusia pieradać niŭej toje, što pisaŭ ab hetaj opery ŭ „Сов. Искусстве“ V. Vinahradaŭ.

Žmiešć—libretto opery „Dryh-

svajakami: usie jany ŭ znak udziačnasci daravali pašla achiarnaha vykanalnika doŭha niamouknučymi vopleskami. Da hetych vopleskaŭ udziačnasci chacielaŭsia-b daŭučyć tut jašče slova pryznańnia dla inicjatyvy taho-ŭ vykanaŭcy, jaki daŭčej-čy uŭžo čas nie ahraničvajecca samymi suchimi vučycielskimi abaviazkami, ale starajecca jašče pahlybić intelekt svaich vučniaŭ u halinach nie abniatych abaviazkavaj prahramaj. Dobry hety i chvalygodny pačyn zasluhoŭvaje naśledavańnia z boku inšych siabroŭ Pedahohičnaj Rady. Čym skarej jany heta zrazumiejuć, tym lepš. Nia možna, adnak kab doŭha tryvaŭ taki stan, što sami vučni pytajucca adzin u druhaha: „A dzie heta neš pan vučciel N. N? Čamu heta jon prychodzić tolki na lekcyi?“ Niviasiołaja heta, ale ŭyvaja reakcyja. Siahońnia mała być samym tolki vučcielam — čynoŭnikom; treba być i vučcielam — u z h a d a v a ŭ c a m, vyčcielam — hramadzianinam. Koratka kaŭču: bački, apiakuny biełaruskich vučniaŭ a za imi i ŭsio biełaruskaje hramadzianstva choča bačyć vučcialoŭ biełaruskich škol pry pracy hramadzkiej.

M. M.

va“, ci jak jaje apošnim časam nazyvajuć „U puščach Palešsia“, asnovany na padziejach z 1920 h. na Palešsi, kali za jaho zmahalisia z adnaje starany bałšaviki, a z druhaje — palaki. U joŭ pakazany ŭdzieki polskich lehijanieraŭ nad biełaruskim siałanstvam, ciaŭkaje ŭčycio biełaruskaje vioski, konspiracyjnaja dziejnaść bałšavika Kuźmiča, biełaruskija partyzany i ichnija zaŭziatyja zmahańni, i ŭrešcie spatkańnie siałan z čyrvonaj Armijaj. U hetym uplecieny i liryčnyja matyvy Andreja i Aŭhieñni, katoryja znajšli svajo ščasćie ŭ supolnaj baračbie z polskimi abšarnikami.

Skomponavaŭ „Dryhvu“ małady biełaruski talenavity kampozytar Bahatyroŭ*). „Dryhva“ — heta jahonaja pieršaja opera, jakaja, jak kaŭa V. Vinahradaŭ, „adznačajecca vialikimi „dostoinstvami“ — ščyraščaj, jarkaščaj, ludovaščaj, melodyčnasci i biazumoŭna pradaŭlaje značnuju zdabyču biełaruskaha mastactva. Bahataja krynica narodna - piesiennaha tvorstva pamahła kampazytaru znajści prostyja, niavymvanyja mahčymaści muzykalnaha vyražania. Melodyčnasci, piavučas — heta hałoŭnyja adznaki muzyki Bahatyrova. Mnohija aryi, recytatyvy padkuplajuć ščyrym liryzmam i biežpasrednaščiu (naprykład: arya Aŭhieñni z 1 aktu, arya Andreja z 2 aktu). Liryčny koloryt pieravyŭšaje i ŭpryhaŭaje muzyku ŭ cioplyja tony“.

Dalej Vinahradaŭ pakazvaje na niekatoryja niedachopy, bolš moža charakteru ideolohičnaha, čymsia muzyčnaha i ščviardŭaje jašče, što pad uzhladam sceničnym opera „Dryhva“ pradaŭlajecca dobra.

U kancy recenzii ŭziernuta

ŭvaha na wielmi dobry padbor hrupy salistaŭ biełaruskaha opernaha teatru ŭ Miensku. U „Dryhvie“ asabliva dobra papiśalaŭsia artystka Drukier, katoraja wielmi dobra vykanała

*) Bahatyroŭ radziŭsia ŭ Viciebsku. Skončyŭ konservatoryju ŭ Miensku; siahońnia ŭžaŭlajecca staršynioj Sajuzu Kompozytaraŭ BSSR.

ZIEMLAROBKAJA AKADEMIJA ŭ DATNAVIE

Samo saboj zrazumiełaje, što kab ziemlarobstva nia tolki ŭtrymać na adpaviednijaŭ vyšni, ale kab rabić u hetaj halinie p stupy, treba mieć dobrych ziemlarobskich specyjalistaŭ, jakija ŭ koŭnuju paru mahli-b pryjšci z pomačču šviedamym i pastupovym ziemlarobam i adnačasna znachodzili adpaviednyja sposaby navodzić na adpaviedni kirunak ziemlarobaŭ niašviedamych. Zrabić heta mohuć tolki dobra pryhatavanyja, teoretyčna i praktyčna, specyjalisty roznych halin ziemlarobstva. Rol ziemlarobskich specyjalistaŭ jašče bolš vyznačajecca siańnia, kali ziemlaroby pačynajuć hadavać roznyja novyja rašliny, kali spaŭzyviec stavić ziemlarobam što raz novyja vymahańni

i kali ŭ haspadarku ziemlarobskuju ŭvodziacca novačasnyja sposaby haspadaravańnia.

U našym kraju ziemlarobskich specyjalistaŭ haduje Ziemlarobskaja Akademiya. Jość heta vyšejšaja ziemlarobskaja škola, zaloŭzana ŭ Datnavie (palitoŭsku *Dotnuva*), u paviećie Kiejdanskim (*Kėdai-niai*). Sialibu Ziemlarobskaj Akademii možna nazvać universyteckim horadam. Akademiya była zasnovana 3 vierašnia 1924 h. Uračystaje-ŭ adčynieñnie Akademii było 15 kastryčnika taho samaha hodu.

Asiarodkam Akademii była lašnickaja studyja Matematyčna-pryrodaznaŭčaha fakultetu, jakaja tady uŭžo funkcyjanavała pry Universytecie Vitaŭta Vialikaha (u Kaŭnasie). Pa zasnavańni Ziemlarobskaj Akademii studyja hena była začyniena. Na pačatak u Akademii zasnnavany byli dva addziely: ziemlarobski i lašnicki. Ad 1927

da 1930 h. pracavali try sekcyi: ŭyviołaha doŭli, lašnictva i ziemlarobskaj ekanomiki. Ad 1930 h. pačala pracavać čačvieraťaja sekcyja — chatniaj haspadarki. Pašla Akademiya była zreahanzavana. Ciapier isnujuć try addziely: ziemlarobski, lašnicki i chatniaj haspadarki. Rearhanizacyja była зробlena dzieła lepšaha prystasavańnia da vymohaŭ ŭčycia ŭ kraju, dzieła zadavaleńnia novačasnych imknieńniaŭ našaha ziemlarobskaha kraju.

Navuka ŭ Ziemlarobskaj Akademii na addziele chatniaj haspadarki tryvaje 3 — 5 hadoŭ, a na addzielach ziemlarobskim i lašnickim — pa 4 hady. Praz hety čas studenty pavinny prasluchać bolš tryccaćciach paasobnych pradmietaŭ, zdać z ich egzaminy i adrabić usie vymahanyja zaniaćci praktyčnyja. Pilna pracujuć, usio heta možna adrabić praz čatyry hady. Pa prasluchańniu lekcyjaŭ i pa vykanańni

Да праваслаўных беларусаў

Згодна з загадам Каўнаскае Прав. Духоўнае Улады — у сваім часе адбываліся ў нас „выбары“ ў прыхадзкія рады. Прадбачачы характар гэных „выбараў“, Праваслаўная Камісія пры Беларускам Цэнтры ў Ліцьве заклікала праваслаўных беларусаў да ўстрыманьня ад учасьця ў праектаваных „выбарах“. Прадбачаньне наша спраўдзілася, а аб характары „выбараў“ сьведчаць пададзеныя Мітрапаліту Элеўфэраму пратэсты між інш. прыхаджан Віл. Прачысценскага Сабору проціў гэтых-жа „выбараў“. Выбраныя-ж у гэтым прыходзе ў сябры прыхадзкой рады людзі адмовіліся быць раднымі.

Ня глядзячы на пратэсты і адмовы Каўнаскае Духоўнае Улады ўсё-ж „выбары“ зацвердзіла, а на 2-га красавіка вызначыла зборку ўсіх выбаршчыкаў для выбараў благачыннага, двух прадстаўнікоў у Каўнасскую Эпархіальную Радз і, як даведваемся, дзеля... вынясеньня падзякі, даверра, а праз гэта як-бы і выбару Каўнаскага Мітрапаліта Элеўфэрага на Віленскую Катэдру.

Стоячы на грунце непрызнаньня Духоўнай Улады, разбураючай наша спакойнае рэлігійнае жыцьцё, Праваслаўная Камісія пры Беларускам Цэнтры ў Ліцьве заклікае тых праваслаўных беларусаў, якія магчыма дзе-небудзь выбраны ў прыхадзкія рады, як і наагул думуючых праваслаўных людзей бяз розьніцы нацыянальнай, у вызначаных на 2.IV выбарах удзелу ня браць, каб ня спрычыняцца да далейшага развалу нашага рэлігійнага жыцьця.

Праваслаўная Камісія пры Бел. Ц. у Ліцьве.

Вільня, 26.III 40.

цяжкую партыю Аўхіённі. Культурнай маніерай выканаў і прыгожымі халасамі валадаюць тaksama артысты Дзіанісаў, Мурамцаў, Лэпін і інш. *Зб.*

„Ci biełaruskaja litaratura jość tendencyjnaj?“

„Gazeta Codzienna“ (№ 58 z dnia 13.III) nadrukowała ciekawy i swaim rodzie artykuł L. Bartkiewicza na temu „Czy białoruska literatura jest tendencyjna“.

Artykuł ma ahlunny charakter. Asnaŭnaja teza aŭtara: biełaruskaja historyčnaja navukovaja literatura taksama, jak i adpaviednaja aficyjalnaja literatura čužych narodaŭ: polskaha, rasiejskaha i litoŭskaha — kali idzie ab tumačeńnie i aśviateńnie padziejaŭ byŭšaha Vialikaha Kniastva Litoŭskaha, — jość tendencyjnaj. Aŭtar imienna ciapier tendencyjšć biełaruskaj literatury byccam vykryŭ dziela taho, što ŭžo niekali, čytajučy henuju aficyjalnuju literaturu henych inšych narodaŭ (rektae dziaŭžaŭ) vyrabiŭ paniaćcie ab tych spravach, jakija paznaje ciapier z bieł. literatury.

„Biełaruskaje padavańnie historyčnaj praŭdy jość taksama dobrym, jak było dobrym padavańnie tej-ža praŭdy vučonymi polskimi, rasiejskimi i litoŭskimi“ — piša Bartkiewicz u kancy svajho artykułu.

Da hetkaha pierakanańnia aŭtor dajšoŭ admaŭlajučy zhary charakter abiektyŭny navuki i śćvierdžajučy jejny subiektyŭny charakter. Takoje šablonnaje uniaćcie tezaŭ mocna aślablaje artykuł Bartkiewicza. Možam zhadzicca z aŭtaram, što siańnia jašče niama idealna abiektyŭnaj historyčnaj navuki, asabliva, kali idzie ab navukovaje naśviateńnie padziejaŭ źviazanych z b. Vialikim Kniastvam Litoŭskim. Ale nia možam zhadzicca z im, kali jon kaža, što „Biełaruskaje padavańnie historyčnaj praŭdy jość taksama dobrym, jak... padavańnie jaje inšymi vučonymi.“

Vidavočny šablon!

Nia hledziačy na toje, da jakoj nacyjanaljšć naležyć čytač (ci daśledčyk) toj ci inšaj literatury, kali jon nie pazbaŭleny krytycyzmu, dyk moža vyrabić svoj ŭlasny pahlad — navat na asnovie samaha čytańnia — na pradstaŭlenuju literaturaj historyčnuju praŭdu. Nacyjanaljšć čytača nie pavinna

tut adhyryvać rašajučaj roli. Tendencyjšć, stupień jaje u literatury, panašamu, heny čytač paznaje. Sprava tolki ŭ tym, jakaja literatura najboľš jość tendencyjnaj.

Kab adkazać na hetaje pytańnie, treba było-b aźnačyć samoje paniaćcie navuki, ustanaŭić jejnyja zadańni. Hetaha nia robić Bartkiewicz, i heta žaŭla-jecca asnoŭnym metodolohičnym niedachopam jahonaha artykułu. Kali-b hetaje pamyłki Bartkiewicz nie dapuścišsia, dyk možna było-b kazać nia tak šablonna ab tendencyjšć historyčnaj literatury taho ci inšaha narodu, literatury aficyjalnaj ci nieoficyjalnaj. Važnym było-b tady śćvierdžańnie, jakaja z ahavarvanych literatur abiektyŭna naśviatlaje historyčnyja fakty, boľš pravilna tumača i padaje historyčnuju praŭdu. Bo-ž abiektyŭna historyčnaja praŭda jość adna.

Zadańniem navuki jość ustanaŭleńnie faktaŭ, vykryćcio ich pryčynnaj suviazi i ŭstanaŭleńnie — pryjmajučy pad uvahu umovy času i miesca, u jakich henija fakty vystupali (ci vystupajuć), zakanamiernašć pamiž imi. Hetyja zadańni nia tolki ŭlaści-vyja dla navuk pryrodnich, ale taksama dla humanistyčnych i historyčnych.

Biełaruskaja historyčnaja literatura, jak i hetkaja litaratura inšych narodaŭ, była-b boľš ci miens tendencyjnaj, kali-b jana u takoj ci inšaj stupieni adchilałasja-b ad pravilnaha ustanaŭleńnia historyčnych faktaŭ, ad vykryvańnia ich pryčynnaj suviazi, i ad ustanaŭleńnia historyčnaj zakonamiernašć.

Hetaha nia śćvierdziŭ Bartkiewicz na kankretnaj biełaruskaj literatury i tamu jahony artykuł ma je vialikija niedachopy — nieaściarožny u svaich tezach, dumkach. I tamu nia možamo skazać na padstavie jahonaha artykułu, jakaja paznavalnaja var-tašć bieł. literatury.

J. Kurhan

Zborniki ŭryŭkaŭ biełaruskich oper

Pa zakazu Upraŭleńnia pa spravach mastactvaŭ pry SNK BSSR Dziaŭžaŭnaje muzykalnaje vydaviečtva SSSR vypuskaje da dekady biełaruskaha mastactva ŭ Maskvie siem notnych zbornikaŭ. Šeść zbornikaŭ žmiaščajuć ŭryŭki z biełaruskich oper i baletaŭ: „Michaś Padhorny“ Cikockaha, „U puščach Palešsia“ Bahatyrova, „Kvietka ščašćia“ Turankova, „Kaciaryna“ Ščehlova, balet „Saławiej“ Krošniera i baleta „Traktarysty“ Kabaleŭskaha. U siomy zbornik uklučajucca biełaruskija narodnyja pieśni i apracoŭcy biełaruskich kampazytaraŭ.

Koždy zbornik budzie mieć u siarednim dzieviac drukavanych arkušaŭ.

1-ja ŭhodki Protektoratu Čechija-Moravija

Ŭhodki byli adśviatekavany ŭ Pra-zie 15.III Staršynia českaha Kamitetu Nacyjanalnaj Jednašći Nebesky skazaŭ pry hetym pravomu, zaznačajučy m. inš., što česki narod poŭnašćiu aceńvaje patryjatyčny dziaŭžaŭnicki čyn prezidenta Hachy; uvieš narod siahońnia zlučany i asabliva zadavolnieny, što nie patrabuje niešć ciadžaraŭ vajny. Prykład Polšcy vyrazna pakazaŭ, jakimi darohami jdzie narod, pavadyry jakoha ryzikujuć jahonym losam. Protektarat za hety hod raźviŭsia ŭ sensie haspadarskim. Novy paradak zamacoŭvaje lučnašć miž pracadaŭcam i rabotnikam. Vyrašeńnie spravy biezraboćcia acharaniŭ mnohija wioski ad zlybia-dy. Česki narod pačynaje druhi hod u pierakanańni, što vyk-naje svaje zadańni adnosna nacyjanalnaha honaru, movy, kultury, pracy i majemašćia.

ušich praktyčnych zaniaćciaŭ koždy slu-chač pavinien adbyć praktyku ŭ jakoj-nie-budź prykładnaj haspadarcy. Praktyka ža nok tryvaje šeść, a mužčyn — dzieviac mie-siacaŭ. Pa adbytaj praktycy treba zdać dyplomny egzamin z troch pradmietaŭ. Pa dyplomnych egzaminach treba napisać dyplomnuju pracu i jaje abaranić. Pa abaranieńni pracy Ziemlarobskaja Akademiya nadaje svajmu haduncu tytuł dyplomava-naha ahranoma.

U razie zapatrebavańnia ahranomaŭ, časta pa prasluchańni kursu, zdańniu dy-plomnaha egzaminu i pa adbyćciu zaniać-ciaŭ praktyčnych ahranomy atrymoŭvajuć pasady i tady tolki pišuć dyplomnyja pra-cy i baroniać ich.

U Ziemlarobskuju Akademiju pryjma-jucca kandydaty, jakija majuć skončanuju himnaziju ci roŭnaznačnuju jej školu. Kan-dydaty, jakija skončyli himnaziju z čužym

jazykom navučańnia pavinny zdavać jašče niekatoryja kantrolnyja egzaminy. U sia-rednim štohod pryjmajucca ŭ Akademiju kala 100 novych studentaŭ. Ciapier lik stu-dentaŭ, jakija zdali dyplomnyja egzaminy, siahaje 500 asob.

Varunki studyjaŭ u Akademii dobryja. Budučyja ahranomy majuć spasobnašć śladzić narmalnaje žyćcio ziemlarobaŭ, bo ŭ akolicach Akademii znachodziacca roz-nyja typy haspadarak. Studenty majuć staŭaju sutyčnašć z sialanskim žyćciom, mohuć lepš paznać vymahańni ziemlaro-ba, paznać jahonuju dušu i jahonyja imk-nieńni. U sialanskim asiaroždździ budučyja ahranomy taksama pryvykajuć da pracaŭ hramadzkič, arhanizujučy i viadučy kur-sy, a tak-ža čytajučy referaty.

Aprača biezpasrednych navukovych studyjaŭ, studenty biaruć čynnaje ŭčasć ŭ roznych arhanizacyjach i tavarystvach.

Kali kamu-niebudź z čytačoŭ pry-jdziecca byvać u Ziemlarobskaj Akademii, dyk sam pierakanajecca, jak šmat musiać pracavać budučyja ahranomy, jak aceńvajecca ichniaja praca, kab pa vychadzie z Akademii pryniešli jak najboľš karyšć ŭ žyćci ziemlaroba i celaj dziaŭžaŭ. I Vam, čytačy — ziemlaroby, časta pryjdziecca su-pracoŭničać z ahranomami, radzicca z imi ŭ tej ci inšaj spravie. Uvažajcie dziela ta-ho ahranoma jak svajho pryjaciela, bo mety ziemlaroba i ahranoma iduć popleč z saboj adnej darohaj — ślacham novych pieramohaŭ u ziemlarobskaj haspadarcy!

Ahr. B. Gaidžiunas

(„Rolnicze Nowe Słowo“ Nr. 6).

Biełaruskaja chronika

Uhodki Fr. Bahuševiča, ab jakich my ŭžo pisali, prybrali realnyja formy. Biełaruski Centr u Ličvie ŭžo ŭ m-cy krasaviku ušanuje hetaja ŭhodki aso-bnaj Akademijaj. Robiacca tak-ža zachady, kab adbyłasia ad-paviednaja aŭdyccija i ŭ Vilen-skim radyjofonie.

Zapis lektaroŭ Bieł. Centru ŭ Ličvie. Kiraŭnictva kulturna-nacyjanalnaj dziejnaściu Bieł. Centru da siahoŭniašniaha dnia zarejstravała ŭsiaho 26 asob-biełarusaŭ, jakija zhadzilisia čy-tać lekcyi ŭ Bieł. Centru ŭ Lič-vie (u miesiacy sakaviku zapi-salisia ŭ lektary: inž. Kl. Duž-Dušeŭski, praf. Vacłaŭ Ivanoŭ-ski i dyr. St. Lubič-Majeŭski. Dalejšy zapis lektaroŭ pravo-dzicca

Kiraŭnictva kult.-nac. dziej-naściu Bieł. Centru niezadoŭha zaprosić pavažanych lektaraŭ na sabrańnie, na jakim supolna abhavorycca plan, tematyka, čas i miesca čytańnia lekcyjaŭ.

Z Savieckaj Biełarusi

Ušanovańnie F. Bahuševiča ŭ Savieckaj Biełarusi. Dziela ŭšanovańnia 100 hodździa nara-dzinaŭ Franciška Bahuševiča i 40-ch uhodkaŭ jahonaje śmier-ci, urad Savieckaje Biełarusi pryznačyŭ adumysłovuju Kami-siju. Abvieščany konkurs na lepšy pomnik F. Bahuševiču. Miesca pastanoŭki pomnika jašče kančatkova nia vyrašana, bo sam F. Bahuševič, pamira-jučy, vykažaŭsia, što pomniku na svajej mahiły jon nie ža-daje. Tamu treba spadziavacca, što pomnik budzie pastaŭleny ŭ staličnym horadzie Biełarusi, Miensku.

Biełarusy ŭ Łatvii

100-hodździe naradzinaŭ F. Bahuševiča. Biełaruskaje Ta-varystva ŭ Łatvii ładziła ŭ nia-dzielu 17 sakavika ahułnyschod Tavarystva dziela adznačeńnia 100-hodździa naradzinaŭ biełaruskaha paeta i nacyjanalna-adradženskaha dziejača F. Ba-huševiča. Ustupnuju pramovu skažaŭ staršynia Tavarystva — mastak biełaruski Piotra Mira-novič, a z dakładam ab žyćci i pracy F. Bahuševiča vystupiŭ — Kanstantyn Jezavitaŭ.

Pamior S. Romaš. Pamior i pachavany na pravasłaŭnym mohilniku na Čyrvonaj Džvinie ŭ Ryzie adzin z šviadomych biełaruskich pracauŭnikoŭ u Ryzie, były zastupnik staršyni Tava-rystva biełaruskich vučyciałoŭ u Łatvii, hram. ŭciapan Romaš.

40-ja ŭhodki śmierci Paŭła šejna. Sioleta 14 lipnia minaje 40 hadoŭ ad dnia śmierci vy-datnaha etnohrafa Paŭła šejna — žbiralnika biełaruskaha folkloru. Adpaviedny referat pry-šviečany hetym uhodkam 31 h. m. u Tavarystvie Biełarusaŭ u

VOKAM PA ŠVIECIE

Karty jašče zakrytyja. Prad-vialikadnyja pajezdki i hutarki kiraŭnikoŭ mižnarodnaj palityki šmat kaho navodzili na dumku, što padčas samych jašče šviat-koŭ pavinny nastupić niejkija rašajučyja kroki. Dahetul adnak padziei pływuc svaim rusłom i karty ŭščiaž jašče zakryty.

Dalšyja pajezdki. Premjer Madziaršczyńny Teleky ježdziŭ u adviedziny da Mussoliniha, z ka-torym abhavarvaŭ „spravy utry-mańnia miru na Bałkanach i nad Dunajem.“ — Bolšaje ad-nak zacikaŭleńnie vyklikała vie-stka ab mahčymaści sustrečy novaha francuskaha premjera Reyunaud z Mussolinim. Tym-časam adnak heta tolki projekt.

Novy ŭrad Francyi nia moc-na trymajacca; dokazam heta-ha hałasavańnie ŭ parlamencie, dzie za ŭradam hałasavali 269 pasłoŭ, prociŭ—156 i ŭstryma-lisia—110.—Novy ŭrad, u jakim astaŭsia dahetulašni ministr abarony Daladier, deklaravaŭ baračbu prociŭ unutrańaha ka-munizmu.

Prad źmienaj uradu ŭ An-hlii. Štoraz bolš čuvacca hałas-y, što niezadoŭha budzie tak-ža źmiena uradu ŭ Anhlii; da-hetulašniaju uradu zakidvujuć abmytki pierad usim u palitycy zahraničnaj.

Spor ab Amerykanskija konsulaty na polskich ziem-lach zaniatych niemcami ŭźnik pamiž Amerykaj (USA) i Nia-miečczynej. Niamiečczyňa dama-hajacca skasavańnia hetych kon-sulataŭ.

Apieka nad moładziaz u Niamiečczyńie. Ministr unutra-nych spraŭ vydaŭ zahad, pa-vodle jakoha moładzi da 18-ci hadoŭ nia možna pa zmroku pakazyvacca na vulicach i pla-coch haradoŭ. Pa hadz. 21-aj moładž nia moža chadzić u re-starany, dancingi, kinomatohra-fy i inšyja miascy zabavaŭ biez asysty asob staršych. Takoj-ža moładzi zabaraniajacca ŭ resta-ranach pić vodu i kuryć.

Anhlicka-italjanskija piera-havory handlovyja pačalisia ŭ Rymie. Italija maje kuplać u Anhlii kamienny vuhal.

Mołataŭ nie pajedzie ani ŭ Berlin ani ŭ jakoje-niebudž miesta Zach. Ukrainy, dziela sustrečy i hutarak palityčnych.

Łatvii pračytaje b. dyrektor Džvinskaj Biełaruskaj Himnazii Siarhiej Sacharaŭ.

Biełarusy ŭ Varšavie

„Biełaruski Sajuz Samapo-mačy“ — hetak nazyvajacca arhanizacija biełarusaŭ, jakija astalisia żyć u Varšavie i ahu-łam u Hieneralnaj Hubernii.

BIEŁARUSKI CENTR U LIČVIE

u zali Biełaruskaj Džiaržaŭnaj Himnazii pry Dami-nikanskaj vul. № 3-5 (uvachod z panadvoru) ŭ nia-dzielu 31 sakavika ładzić 4-ty NIADZIELNIK na pra-hramu jakoha zložacca:

1. referat mhr. J. ŠUTOVIČA na temu: **Sučasnaja biełaruskaja litaratura,**
2. deklamacyi vieršaŭ M. Mašary, M. Tan-ka, N. Arsieńnievaj, N. Taras,
3. deklamacyja vieršaŭ FR. BAHUŠEVIČA,
4. Kancert na skrypcy ŭ vykanańni praf. JEGIERA.

Uvachod na Niadzielnik volny i biazpłatny.

Pačatak a hadz. 17-aj

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Na hadzinu napierad unočy z 31 sakavika a hadz. 1-aj pasunucca hadziŭniki napierad, h. zn. na hadz. 3-ju.

30 siemjaŭ rabotnikaŭ vyjechali 26 h. m. u SSSR. Rešta vyjaždža je 29 h. m.

U Vilni palitechnika maje paŭ-stać na miescy dahetulašniaj školy Techničnaj.

Matematyčna - pryrodaznaŭčy fakultet Universytetu im. Vitaŭta Via-likaha pieranosicca z novym školnym hodam u Vilniu.

Vialikaja čyhunačnaja katast-rofa na stancyi Vievis (Jeŭje) zdary-lasia ŭ čačvier 21 h. m. Pašpiešny ciahnik na hetaj stancyi naječaŭ na ciahnik tavarny. Ražbity abiedzvie lo-komotyvy i paškodžany kolki vaho-

Achviary

zložanyja ŭ redakcyi „Krynicy“

Na Biełaruski Nac. Fond:

Dr. Malecki	5 lit.
Jan Dvarecki	3 „
Al. Lekant	5 „

naŭ, zabity dva čalavieki i kala 30 čalaviek ranieny.

Vada na Vialli padniałasia i daj-šla ŭžo da 2 m. 98 cm.

Doktor BARYS LEVIN

Chvaroby skurnyja, veneryčnyja i mačavych pravadoŭ.

Vilniaus (Vilenskaja) g-vė 22—3.

Pryjmaje ad 12—2 i 4—7 vieč.

Kniharnia SPAUDOS FONDAS u Vilni

ŭžo ŭ novym pamieškańni

Gedymina 23

tel. 22-77 i 29-98.

Pavažanych Klijentaŭ paviedamlajem,

što ŭ nas možna atrymać roznyja knižki pa źniža-nych cenach ad 50 da 90 prac.

što miesiac tannaj knižki tryvae ad 5.III. da 7.IV.

što školy abstuhoŭvajem usiakimi litoŭskimi padručnika-mi, a ŭ polskaj movie — histaryjaj i gieografijaj Litvy,

što praŭnikom majem novyja vydańni litoŭskich za-konaŭ u litoŭskaj i polskaj movie,

što dla biuraŭ majem novyja i papraŭlajem staryja rachavalnyja i pišučyja mašyny,

što najlepšym Vialikadnym padarkam žjaŭlajucca pre-mijavanyja knihi: Raganius, Naktis, Pabėgelis i inš.

AD 1-ha SAKAVIKA

adčynieny ŭ Vilni, pry vul. Hiedymina 23,

REPREZENTACYJNY HOTEL

„VIKTORIA“

Prastornyja ventylavanyja ŭmeblavanyja nanava-adre-mantavanyja pako. Vanny i ŭsie inšyja vyhady.

Pavažanych Turystaŭ pa pryjeździe ŭ stalicu prosimo astanaŭlacca tolki ŭ našym hotelu.

Ŭlašnica: Ona Palionaitė-Gabrėnienė.

